

عدنی، محمودپاشا ← محمودپاشا

می توان حدس زد که این کتاب در سدهٔ دهم هجری در خاک عثمانی نوشته شده است و شاید تألیف آن مربوط به همان روزگار باشد و نیز احتمال می توان داد که مراد از سلیمان جهانبان در این شعر سلیمان قانونی (۹۲۶ - ۹۷۴ ق) و از وزیر سلیمان جهانبان، یعنی کسی که این اثر به نام او نوشته شده است، وزیر این سلطان باشد. ترتیب واژه‌ها بر اساس حرف آخر و به شیوهٔ لغت فرس اسدی است. در این فرهنگ یک‌هزار و هفت‌صد و هشتاد واژه آمده و معنی شده است. این فرهنگ در بیست و یک باب است، چه واژه‌های مختوم به ح، ض، ظ، ع و ق را ندارد و نیز سه حرف از حروف مختص فارسی، یعنی پ، چ و گ را ضمن حروف مشابه آن‌ها آورده و به جای شش باب برای شش حرف ب، پ، چ، ک و گ، سه باب ترتیب داده است. مؤلف برای بیش تر واژه‌ها از شاعران متقدم گواه آورده و واژه‌هایی را که شاهد ندارد در پایان هر باب گرد آورده، اما گاه با ضبطی صحیح و گاه ناصحیح و گاه نیز اصل واژه یا معنای آن مصحف و محرف است. در این کتاب، افزون بر اشعاری که در لغت فرس، مجموعه الفرس و فرهنگ قواس است، اشعاری از سعدی، نظامی، سنایی، امیر خسرو دهلوی، سیفی بخاری و بسحاق اطعمه و بیست و پنج بیت از سروده‌های مؤلف آمده است. نسخه‌ای دست‌نویس از عجایب اللغة به شمارهٔ ۲۱۹۲ در کتابخانهٔ مجلس نگهداری می‌شود. آغاز و انجام آن چنین است: آغاز: «بعد از تیمن به صحیح تر لغاتی که بلغای میادین فرس قدیم و جدید بدان سخن سرایند، اعنی سپاس و ستایش پروردگار عالم جل ذکره و پس از توسل به فصیح تر کلماتی که فصحای مضامین عرب... بدان تکلم نمایند...» انجام: «چو آمد این لغت حرفش به پایان - به نام صاحبی کردم تمامش / مرادم زین لغت مقصود آن است - که ماند در جهان فرخنده نامش / خدایا در جهان پاینده دارش - سعادت تا ابد باشد به کامش.»

منابع: فرهنگهای فارسی، ۹۲ - ۹۵؛ فهرست کتابخانهٔ مجلس شورای ملی، ۱۵۳/۶ - ۱۵۴.

رشنوزاده

عدلی، بایزید ← بایزید دوم عثمانی

عدنی، محمد ← محمد سوم عثمانی

عدنی (ad.ni)، رجب‌دهه، - بلگرد ۱۱۰۰/۱۰۹۵ ق، شاعر و شرح‌نویس عثمانی. در سیروز زاده شد. وی نزد نشاطی (- ۱۰۸۵ ق) و محمدافندی آغازده درس خواند و سرانجام شیخ مولویخانهٔ بلگرد شد. به گفتهٔ وی، چون می‌خواست به درگاه مولوی، در قونیه برود، قصیده‌ای از عرفی شیرازی را که در منقبت علی (ع) بود، به ترکی شرح و به عبدالحلیم چلبی (- ۱۰۹۰ ق) پیشکش کرد. از آثارش: دیوان؛ شرح قصیدهٔ عرفی شیرازی که نسخه‌ای دست‌نویس از آن به شمارهٔ ۲۱۷۲ در کتابخانهٔ موزهٔ مولانا نگهداری می‌شود؛ نخل تجلی که شرحی منظوم به ترکی برگزیده‌ای از مثنوی معنوی است و عدنی در آن هر بیت از مثنوی را در پنج بیت توضیح داده است. نسخه‌ای دست‌نویس از این اثر به شمارهٔ ۲۰۹۴/۱ در کتابخانهٔ موزهٔ مولانا نگهداری می‌شود.

منابع: سجل عثمانی، ۲/۲۷؛ عثمانلی مؤهلری، ۱/۱۲۳؛ فهرست

نسخه‌های خطی فارسی کتابخانه‌های قونیه، ۱/۲۳۰ - ۲۳۱، ۴۴۸ -

۴۴۹

Mevlana müzesi, 2/153-154 ; Türk dili ve edebiyatı

ansiklopedisi, 1/39 ; Türk edebiyatı ansiklopedisi, 1/38.

رشنوزاده

عرشی (ar.ṣi)، محمد، ز ۹۶۴ ق، شاعر عثمانی. از مردم ینی‌پازار بود. در استانبول می‌زیست و در همان‌جا درگذشت. فقه را می‌دانست و در تاریخ‌نگاری مهارت فراوان داشت. غزل را نیکو می‌سرود و در شعر نخست چاکلی / چابکی و سپس عرشی تخلص می‌کرد. وی دربارهٔ تخلص خود چنین سروده است: «غفل شرع من به عرش رسید - ز آن سبب شد تخلصم عرشی.»

منابع: تذکرة الشعراء، حسن چلبی، ۶۲۱ - ۶۲۲؛ شعر و ادب فارسی در

کشورهای همسایه، ۱۶۳؛ قاموس الاعلام، ۴/۳۱۴۲؛ نگاهی به روند

تفوذ و گسترش زبان و ادب فارسی در ترکیه، ۳۰۱

Türk dili ve edebiyatı ansiklopedisi, 1/163.

رشنوزاده

عرفی (or.fi) / آغاززاده، محمود آغا فرزند حاجی علی آغا، - استانبول

12 TEM 2009

KAYIT
SONRA GELEN DOKÜMANII. National Symposium On The Aegean Islands, 2-3 July 2004, Gökçeada - Canakkale**COĞRAFYA-YI ÖRFİ (1827)****ÖRFİ PASHA'S UNKNOWN WORK OF THE AEGEAN ISLANDS IN GREEK REBELLION****Fikret SARICAĞLU**

Assoc. Prof., Faculty of Letters, Istanbul University

ÖZET

Bu bildiriye, Örfî Paşa'nın Fransızca coğrafya kitaplarından ve görevli bulunduğu Dîvân-ı Hümâyûn'a ulaşan bilgilerden yararlanarak 1827'de kaleme aldığı ve yeni farkedilen *Coğrafya-yı Örfî* adlı çalışması tanıtılmaktadır. Ağırlık merkezini Ege adalarının oluşturduğu Pîrî Reîs'in *Kitâb-ı Bahriyye*'si ile Kâtib Çelebi'nin *Müntehab-ı Bahriyye*'sinin bir devamı ve örneği olması, 1821'den itibaren gelişen Rum isyanının öncesi ve sonrasındaki adaların durumuyla ilgili bilgileri, Örfî Paşa'nın şimdilik tek nüshası bilinen çalışmasını dikkate değer kılmaktadır. Müellifin Tercüme Odası'nın kuruluşundaki ilk memurlardan biri olduğu, daha sonra Divân-ı Hümâyûn Farsça tercüman kâtiplik görevinde bulunduğu anlaşılmaktadır. En son Dâr-ı Şûrâ-yı Askerî'ye bağlı İmalat Müdürlüğü'nden emekliye sevk edilen Örfî Paşa (ö.1272/1855) Türk Matbaacılığı'nın kurucusu İbrahim Müteferrika'nın torunlarındanır.

Coğrafya-yı Örfî, bölgedeki isyan dolayısıyla daha idarecilerin bilgilendirilmesi amacıyla hazırlanmış ve padişaha takdim olunmuş bir eserdir. Konu başlığı yapılarak ilgili bilgilerin aktarıldığı Ege Denizi'ndeki adaların sayısı, Eğriboz [Evvoia] ve Meyis [Megisti] de dahil edilmek gerekirse, 61'e ulaşmaktadır. Eserde, isyan öncesinde adalar halkının, 17 bin gemici/denizciyle ("mellâh") ve küçük büyük 600 parça tekneleriyle, Osmanlı Devleti sayesinde ve rahat bir şekilde dünyanın dört bir tarafında ticaret yaptıkları belirtmektedir. Ada bahislerinde aktarılan temel bilgiler, adanın enlem ve boylamının da dahil olduğu coğrafi konumu, nüfusu, yerleşim yerlerinin (sancak-köy) sayısı ve bazen adı, limanının olup olmadığı ve ekonomik potansiyeliyle ilgilidir. Belirtilen nüfus oranları, köy ve hane sayılarıyla bu rakamın belirtilmediği bir kaç ada hesaba dahil edildiğinde, Ege adalarındaki nüfus için toplam 750 000'in üzerinde bir sayı söz konusu olmaktadır.

Örfî Paşa'nın *Coğrafya*'sı, öncelikle Ege adalarının bu dönemine âit tarih ve tarihî coğrafya araştırmalarının bir kaynak eseri olarak kabul edilebilir. Örfî Paşa, görevi gereği payitaht İstanbul'daki resmî bilgi akışının içinde yer almaktaydı. Eserin değerini arttıran da bu konum dolayısıyla elde edilen bilgilerin bir biçimde aktarılmasıdır. *Coğrafya-yı Örfî*, ağırlıklı olarak Rum isyanı sırasındaki tüm Ege adalarını konu edinen ve bilinen yegane Osmanlı tarihî coğrafya eseri kimliğiyle literatürde kalıcı yer bulacak bir öneme sahiptir.

INTRODUCTION

Among the classic era of Ottoman historic geography prose as a work, there hadn't been an existence of a theme that the Aegean Islands had been entirely and independently mentioned from other geographic regions. As it is known, the world's most well known name Piri Reis, his book *Kitab-ı Bahriye* (first print, 1520-1521; second print, 1525-1526) and again well-known Katip Çelebi's book *Müntehab-ı Bahriyye* (compiled in 1645-1646) are the works that had been highly regarded and devoted to the Aegean Sea and its islands from the content of text and cartography. It has been recently recognized which Örfî had a work that wrote in 1827 by the references of French geography books and the informations he received from Divan-i Hümayun as an official. In the page that indicates the owner of the work signifies the book's name as "*Coğrafya-yı Örfî*" and till present there has been only one

13 1987

Dr. Mahmud Aga

5133 - محمود عوفي بن الحاج علي آغا زاده الأدرنة روي

الرومي العثماني الشاعر المتخلص بعرفي المتوفى بعد سنة

1722/1186

من تصانيفه :

1 - ديوان عوفي محمود آغا - في الأدب (ت)

جامعة إستانبول رقم 411 ورقة 130 ، 1171 هـ أسعد

أفندي رقم 2667 ورقة 113 ؛ عارف حكمت بيك رقم

3645 ورقة 276 ، 1183 هـ

2 - مفهوم التواريخ (ت)

أمانت بحرينه سي رقم 1431 ورقة 538 ؛

D-127

GEÇMİŞ GÜNE TÜRKÜ

Geçmiş gün eski tanıdık gel
Gel bu akşam soframa ne olursun
Beni akşam üstleri bundan böyle
Düşünceli bulursun

Sen anlarsın benim halimden yalnız sen
Senden umarım artık ne umarsam
Bir sebebi olmalı değil mi
Vakili vakitsiz dalıp gidiyorsam

SABAHATTİN KUDRET AKSAL

"İşte hayatın bir yüzü. Böylesi de vardır. Bunu bileceksin, kendine ona göre çeki düzen verecek ve herşeye rağmen hayatı seveceksin" der gibidir. İnsanoğlunu hayata bağhyacak şeyleri yazılarında her zaman bulmak mümkün. En umutsuz zamanlarda bile, hayat sevgisini ve insana olan güvenini kaybetmemiştir.

Ahmet Rasim'in en büyük hizmetlerinden biri de, André Gide'in buluşu ile söyleyelim, "zamanın elinden birşeyler kurtarmak" olmuştur. Gerçekten, hâtırat soyundan eserleri, artık arkada kalmış bir "devr-i edebî"yi, bütün şahısları ve dekorlarıyla, terü taze ve canlı bir şekilde, yaşatmaktadır. Edebiyat ve basın dünyamızın dününü öğrenmek isteyenler, bunlarda, çok değerli anekdotlara rashyacaklardır. Çünkü o, hâtıralarında kendini savunmak gibi bir külfete düşmenin lüzumunu duymamıştır; hâtıraları, bir devrin iç hayatını ve tarihî oluşunu aydınlatacak niteliği taşır.

Hiçbir zaman "son kadeh"i içmemiş olmamakla beraber, "dil-i bi-çâre"sini şenlendirmenin vesilesini kadehte arıyan bu kalem ustası, yarım asır boyunca, gönüllere neşe, ruhlarla huzur vermiştir. Bir şarkısı,

Mey o mey, cânan o cânan, sohbet ol sohbet değil

mısraile biter. O gittikten beri, "mey"de eski mestiliğin kalmadığını, "cânan"da vuslat arzusunun söndüğünü, "sohbet"lerde eski tadı bulamadığımızı farketmiyor muyuz?

Bilinmeyen Eski Eserlerimizden :

ÖRFİ'NİN LEYLÂ VE MECNÜN'U

ACÂH SIRRI LEVEND

150168

Eski kaynaklar arasında Örfî Mahmûd Ağa'dan bahseden, ancak *Tuhfet'ül-hattâtin* ile *Râmiz Tezkiresi*'dir. Müstakimzâde, Örfî'nin Edirne'de Bostancı Ocağı'nda kethüdâ olduğunu, hattatlıktan icazet aldığını, Örfî mahlâsiyle arasına şiir yazdığını kaydetmekle yetinir.

Râmiz de Örfî'nin "Hadîka-i Hâşşa" Bölükbaşılığundan emekliye ayrıldığını, "sâl-hürde bir şâ'ir-i mâhir" olduğunu kaydederek, "nâdide ve bînazîr" diye vasıflandırdığı "gitmez" redifli bir gazelini örnek olarak alır.

Mehmet Süreyya'nın *Sicil*'de iki satırla verdiği bilginin kaynağı *Râmiz Tezkiresi*'dir.

Örfî'den bir tarihçi olarak bahseden ilk eser Dr. Rifat Osman'ın *Edirne Reh-nümâsi*'dir¹. Rifat Osman, Örfî'nin Edirne Bostancıbaşı "Suhte" Hacı Ali Ağa'nın oğlu olduğunu, Edirne'de doğduğunu, 1778 (1192) tarihinde yine Edirne'de öldüğünü yazdıktan sonra, *Mefhûm'üt-tevârih* adlı iki ciltlik tarihinin kendi el yazısıyla yazılmış nüshasının Ali Emiri kitaplığında bulunduğunu, ayrıca *Mahabbet-nâme-i Örfî* ve III. Mustafa'ya sunduğu muhtasar *Edirne Tarihçesi*² adlı eseri olduğunu kaydeder.

Bu kaynaklardan faydalanan Bursalı Tahir Bey de, *Osmanlı Müellifleri*'nde (C.3, s.5) ondan bir tarihçi olarak bahseder. Örfî'nin 1772 (1186) dan sonra öldüğünü³ kaydederek, *Mefhûm'üt-*

¹ Dr. Rifat Osman, *Edirne Reh-nümâsi*, Edirne 1920 S. 104.

² Örfî'nin *Edirne Tarihçesi* için b. k. Orhan F. Köprülü, *Cevri Tarihinin mahiyet ve kıymeti*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi C.1, sayı 1949 S. 53-66.

³ İstanbul Üniversitesi Kitaplık Memuru Rahmetli Sabri Bey, hazırladığı Üniversite Kitaplığı Yazma Divanlar Kataloğunda, Edirneli Örfî'nin divanından bahsederken, divanın 1754 (1168) de tertip edildiğini, fakat içinde 1759 (1173) tarihine kadar manzum tarihler görüldüğü için, şairin 1173 ten sonra III. Mustafa zamanında öldüğünü yazar.

Himmat Efendinin divânındaki şiiirlerin daha iyi anlaşılabilmesi için, yine kendisinin yazdığı "Âdâb-ı Hurde-i Tarikat"ten faydalanmak zaruridir, kanaatindeyiz.

"THE Mİ'YÂRS (CRITERIA) IN THE HISTORY OF ISLAMIC MYSTICISM AND THE Mİ'YÂR OF SUFI ŞEYH SA'BÂN-I VELİ"

Abstract

In sufi terminology, "mi'yâr" meant the criteria of behaviors based on the Sunnah of the Prophet. In the course of time, some of these criteria were protected as they were or survived with newer meanings or disappeared completely. This article provides information about the writers of "mi'yâr", then concentrates on the mi'yâr of Shaykh Sha'bân-ı Velî, the founder of Sha'bâniyye order. This article further goes on to study the writing process of this "mi'yâr". A commentary (sharh) was written to it by Karabaş-ı Velî. Later, it was translated by Nureddin Efendi who belonged to the same order. While studying these texts, we came to conclusion that mi'yâr was a significant genre regarding the history of literature and sufi thought.

Keywords

Sufism, Order, Mi'yâr, Âdâb-ı tarikat, Şa'bân-ı Velî, Şa'bâniyye, Karabaş-ı Velî.

6
alej

ÖRFİ MAHMUD AĞA VE MAHABBETNÂME MESNEVİSİ

Müberra GÜRGENDERELİ

ÖZET

XVIII. yy'da yaşamış şair, tarihçi, hattat Örfî Mahmud Ağa'nın hayatı, eserleri ve "Mahabbetnâme" mesnevîsini ele aldığımız bu çalışmada, şairin eserleri hakkında yeni bilgiler ortaya konulmuştur. Şairin bütün kaynaklarda 412 beyit olarak kaydedilen Mahabbetnâme mesnevîsinin 149 beyitten meydana geldiği ve elimizdeki tek nüshada aynı mecmua içindeki diğer mesnevîlerle (Nasihatnâme ve Leylâ vü Mecnûn) toplandığında beyit sayısının 412 olduğu tespit edilmiştir. Makalede ayrıca şairin Leylâ vü Mecnûn mesnevîsinin bilinmeyen bir nüshası da tanıtılmıştır. Örfî'nin Leylâ vü Mecnûn hikâyesinden ilham alarak yazdığı küçük mesnevîsi "Mahabbetnâme" incelenip metin tespiti yapılarak gün ışığına çıkarılmıştır.

Anahtar kelimeler:

Örfî, Mahabbetnâme, Edirne Tarihçesi, Nasihatnâme, Leylâ vü Mecnun.

Edirneli Örfî Mahmud Ağa, tarihçi, ilim adamı ve hattat olarak da şöhret bulmuş bir XVIII. yy şairidir. Aynı zamanda devlet adamı da olan şairin hayatı, özellikle de eserleri hakkındaki bilgiler sağlıklı değildir. Genellikle onun tarihçilik yönünü ele alan kaynaklar, edebiyat alanındaki eserleri hakkında pek bilgi vermezler.

Edirne Bostancıbaşı Suhte Hacı Ali Ağa'nın oğlu olan Örfî, Edirne'de Bevvâbsinan mahallesinde doğmuş, bu şehirde büyüüp yetişmiş ve tahsil görmüştür'. Daha sonra baba mesleğine geçerek Bostancı ocağında kethüdalığa kadar yükselen Örfî, 1718'de babasının ölümü üzerine Bostancıbaşılığı ümit edip de bu göreve getirilmeyince emekliliğini istemiştir. 1728'de İstanbul'a gelen Örfî'ye sadrazam Damat İbrahim Paşa tarafından Lüleburgaz'da bulunan

Dr., Trakya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

Rifat Osman, *Edirne Rehnüması*, Yay. Ratıp Kazancıgil (1994), Türk Kütüphaneciler Derneği Edirne Şubesi Yayınları No: 15, Edirne, s. 102; Osman Nuri Peremeci (1939), *Edirne Tarihi*, Resimli Ay Matbaası, İstanbul, s. 272.

2003

MAYIS

SUMMARY

In this article, it will be investigated that the relation of famous English scientist E. G. Browne to show interest the East languages and his studies about this area. But at the age of only fifteen, in 1877, his interest in the Middle East had been aroused by the Russo-Turkish War, in which characteristically his sympathy lay with the side that was unpopular in Britain, the Turkish. At this point his "Oriental" studies began, with Turkish, to which Persian and Arabic. To study on Turkish literature and to see Turkish scientists, he came a few times to İstanbul (Constantinople) and Anatolia. After the early death of the Turcologist E. J. W. Gibb in 1901, Browne took responsibility for putting a large part of Hibb's History of Ottoman Poetry into final form and seeing it through the press. He is one orientalist, which spend his all life to investigating of East languages and their literatures and cultures instead of his profession the medicine.

EDİRNELİ ÖRFİ MAHMUD AĞA'NIN HAYATI VE ESERLERİ

Dr. Rifat KÜTÜK*

ÖZET

XVIII. yy.da yaşamış olan şair ve tarihçi Edimeli Örfi Mahmud Ağa hakkında kaynakların verdiği bilgiler hem oldukça yetersiz hem de ihtilâflıdır. Bu çalışmada Örfi'nin hayatı ve eserleri üzerinde durulmuş; şairin hayatı ve eserleri hakkında bilinenlere yeni bilgiler ilâve edilmiştir.

Tarihimizde "Dârü'l-mülk", "Dârü's-saltana", "Dârü'n-nasr", "Tahtgâh-ı Edirne", "Dârü'l-karâr", "Dârü'l-mülk", "Dârü'n-nasr ve'l-meymene" gibi adlarla anılan Edirne, Osmanlı Devleti'nin Bursa'dan sonraki başkenti olarak siyasi ve idarî bir merkez olmakla kalmamış; Türk bilim, kültür ve sanat hayatına da önemli katkılarda bulunmuş bir şehrimizdir.

Edirne'nin yetiştirmiş olduğu önemli isimlerden biri de tarihçi ve şair Örfi Mahmud Ağa'dır. XVIII. yy.da yaşamış olan Örfi Mahmud Ağa'nın hangi tarihte doğduğu kesin olarak bilinmemektedir. Şairin 1116 / M.1705'te Edirne'de doğduğunu bildiren tek eser Osman Nuri Peremeci'nin **Edirne Tarihi**'dir¹. Peremeci bu eserinde Örfi'nin Bevvabsinan Mahallesi'nde doğduğunu söyler ki, bu da diğer kaynaklarda bulunmayan bir bilgi olması bakımından önemlidir.

Örfi'nin babası Edirne bostancıbaşlarından Suhte Hacı Ali Ağa'dır. Babinger, **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri** isimli eserinde bu Suhte Hacı Ali Ağa'nın en son olarak Şevval 1067 / M.Temmuz 1657'den Cemaziyülâhır II.1068 / M.Mart 1658'e kadar yeniçeri ağalığında bulduktan sonra öldüğünü **Sicill-i Osmânî**'yi kaynak göstererek söylüyorsa² da Sicill-i Osmânî'de adı geçen Ali Ağa'nın Örfi'nin babası Suhte Hacı Ali Ağa olma ihtimali yoktur. Sicill-i Osmânî'de geçen bu Hacı Ali Ağa mütemevvil bir bostancı olup 1066 / M.1656'da kapıcılar kethüdası olmuş, daha sonra Şevval 1067 / M.Temmuz 1657'de yeniçeri ağalığına getirilmiş, bu görevinden Cemaziyülâhır 1068 / M.Mart 1658'de

* Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğt. Fak. Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğt. Bölümü

¹ Osman Nuri Peremeci, **Edirne Tarihi**, İstanbul, 1939, s. 272.

² Franz Babinger, **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri** (çev.: Coşkun Üçok), Ankara 2000, s. 333.

yaptı. 1995 yılında "Halk Nagışları Türkmen Halkının Tarihi Öğrenmekte Bir Çeşme Hökümünde" isimli bilim adaylığı tezini savundu. "Gayrat" madalyası ile ödüllendirildi. **Eserleri:** *İbn Sina Hakkında Rivayetler* (Aşgabat 1980), *Lukman Hekim* (Aşgabat 1990); *Yabanı Gözeliñ Söyğüsü* (kitapta Humay, Aşgabat 1990), *Täleynama* (Aşgabat 1991), *Adat* (Aşgabat 1995).

Kay.: Yaz. Arş.. ⇨ A. MÉMMEDOV.

ÖRÉYEV Sapar (1938-): Türkmenistan şairi ve yazarı. Daşhovuz ilinin Tağta ilçesinde doğdu. Aile eğitiminden geçtikten sonra yedi yıllık okulu bitirdi. 1952'de Daşhovuz'daki Öğretmen Meslek Lisesinden mezun oldu. *Daşhovuz Kolhozçısı* gazetesinde edebî uzman olarak çalıştı (1954-1958). Türkmen radyosunda çeşitli görevlerde bulundu (1958 - 1973). 1973-1975 yıllarında Moskova'daki M. Gorky adındaki Edebiyat Enstitüsünün Yüksek Edebiyat Kursunda öğrenim gördü. A. Garliyev adındaki Türkmen Film sinema stüdyosunda çalıştı (1975-1983). Türkmenistan Yayınevinde, Türkmenistan Yazarlar Birliğinde baş redaktörlük yaptı. Son yıllarda *Garagum* dergisi redaktörü olarak çalıştı. 1963 yılında *Söygi Şerbeti* adı altında ilk şiir kitabı yayımlandı. *Bibicik*, *Gızların*, *Marar*, *Durnalar* adlı şarkıları hâlâ söylenmektedir. R. Gamzatov'un, K. Kuliyev'in, M. Tank'ın, Nekrasov'un, I. Yusupov'un şiirlerini Türkmen Türkçesine kazandırdı. Oyunlar yazdı. Kendisine ait *Gudretin Yüreği* adlı eseri Rusça'ya çevrildi ve 1990 yılında Moskova'da basıldı. Türkmenistanın Halk Yazıcısı unvanını ve Gayrat madalyası aldı. **Eserleri:** *Söygi Girdabı* (Aşgabat 1963), *Gız Yüreği* (Aşgabat 1963), *Aşgabatın Aşıkları* (Aşgabat 1968), *Âşıkların Aydını* (Aşgabat 1970), *Her Gemendan Bir Gunça* (Aşgabat 1971), *Keşdalar* (Aşgabat 1976), *Çakılık* (Aşgabat 1978), *Akdereli Akmaral* (1983), *Gözlerim Seni Gözlar* (Aşgabat 1984), *Oba Oğlanı* (Aşgabat 1985), *Menin Duygı Dünyamde* (Aşgabat 1988), *Pyad Zemli* (1985), *Prezi-*

dentin Perzendi (Aşgabat 1996). ⇨ Türkmenistan Yaz. Krl.

ÖRFİ (?-1772): Divan şairi, hattat ve tarih yazarı. Edirne'de doğdu. Asıl adı Örfî Mahmud Ağadır. Babası Edirne bostancı başısı Suhte Hacı Ali Ağadır. Bu yüzden *Ağazâde* sanyla anıldı. Bostancı ocağında yetişti. Hadika-i Hassa bölük başılığı yaptı, kethüdalığa yükseldi. 1728'de İstanbul'a geldiğinde Sadrazam Damat İbrahim Paşa tarafından Lüleburgaz'da bulunan İbrahim Hanzâde evkafı mütevelliliği verildi. Fakat 1730'da Patrona İhtilâlinde bu görevden alındı. Örfî Mahmud Ağa, edebiyat ve tarih alanındaki eserleriyle tanındı. Edirne'de ölen Örfî Mahmud Ağa'nın mezarı Buçuktepe yolundadır. **Eserleri/Şiir:** *Divan* (Yazmaları: İÜK TY nu. 411; SK, Esat Ef. nu 2667), *Leylâ vü Mecnun* (Atatürk Ü. K. A. S. Levend kitapları arasında); *Muhabbetname-i Örfî* (manzum risale, basılmadı). **Tarih:** *Mefhûmü't-Tevârih* (Hz. Âdem'den 1663'e kadarki dönemin içinde Osmanlı Tarihi iki ciltlik yazma Fatih Millet Ktp. AE Tarih 555-558'dedir); *Edirne Tarihçesi*, (*Örfî Mahmud Ağa Tarihçesi* olarak tanındı, asıl adı *Beray-i Şehr-i Edirne*'dir. 1291-92 (1878) yılında iki cilt olarak bastırılan bu eserde yazar 1162/1749 yılına kadar gelen olaylardan bahseder. Eser Cevrî tarihi ile karıştırılmaktadır).

Kay.: AZ 1994, s.220-223; OM 3/5; SO 3/454; TA 26/272-273; TDEA 1/46, 7/193; TH s.513; TN 1/657(2782); İKTYDK, 3; A. Sırrı Levend, "Örfî'nin Leyla vü Mecnun'u", TD, Eylül 1952, s. 12; Rifat Osman, *Edirne Rehnümaası*, 1920; O.F. Köprülü, "Cevrî Tarihinin Mahiyeti ve Kıymeti", *Tarih* der. I, 1949. ⇨ M. CUNBUR

ÖRFİ (17.yy.): Divan şairi. Çelebi diye anıldı. Şiirine örnek *Kafzâde Tezkiresi*'ndedir.

Kay.: TN 2/658(2800); ZE (NOSK 3723), v.76. ⇨ M. CUNBUR

ÖRFİ (?-1887): Mutasavvıf şair. Görice'nin Polyan köyünde doğdu. Asıl adı Şeyh Hacı Ali Örfî Efendidir. Ticaret için Mısır'a gitti,